

Član 2.
NOVA REVIDIRANA/PROVJERENA RADNA MJESTA U
PRIVREDNOM DRUŠTVU "IGMAN" d.d. Konjic NA
KOJIMA SE STAŽ OSIGURANJA RAČUNA SA UVEĆANIM
TRAJANJEM

Utvrđuje se novo radno mjesto na kojem se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i to radno mjesto:

1. Poslužilac izrade olovne žice i TO (Objekt 102 A, Olovnica, Odjeljenja izrada čeličnih jezgri)

Član 3.

Stepen uvećanja staža osiguranja

Svakih 12 mjeseci efektivno provedenih na poslovima, odnosno radnim zadacima iz člana 2. pod rednim brojem: 1. ove odluke, računa se kao 15 mjeseci staža osiguranja.

Član 4.

Računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem

Računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem, a najkasnije do dana stupanja na snagu ove odluke vršit će se na način kako je to utvrđeno ranijim propisima.

Član 5.

Osiguranicima/radnicima koji rade na radnom mjestu iz člana 2. ove odluke, staž osiguranja sa uvećanim trajanjem računat će se samo za vrijeme koje su efektivno proveli na radu.

Član 6.

Obavezuje se Privredno društvo "Igmán" d.d. Konjic, da sa ovom odlukom uskladi opće akte kojim je uređena predmetna oblast.

Član 7.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH" i primjenjivat će od dana stupanja na snagu iste.

Broj 04-31/16-2580/21

04. oktobra/listopada 2021. godine
Sarajevo

Ministar
Vesko Drljača, s. r.

(SI-1639/21-F)

**FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I
TURIZMA**

1997

Na osnovu člana 72. stav 2. Zakona o zaštiti prirode ("Službene novine Federacije BiH", broj 66/13), Federalna ministrica okoliša i turizma, uz prethodno pribavljenu saglasnost Federalnog ministra poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, broj 08-22/6-1760-1/20 od 12.03.2021., donosi

PRAVILNIK

**O NAČINIMA, METODAMA I TEHNIČKIM
SREDSTVIMA KOJI NAJMANJE OMETAJU DIVLJE
VRSTE/PODVRSTE ILI STANIŠTA NJIHOVIH
POPULACIJA, TE OGRANIČAVANJE ZAHVATA U
STANIŠTA POPULACIJA ŽIVOTINJSKIH VRSTA U
VREMENU KOJE SE POKLAPA S NJIHOVIM ŽIVOTNO
ZNAČAJNIM RAZDOBLJIMA**

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet)

Ovim pravilnikom utvrđuju se načini, metode i tehnička sredstva koji najmanje ometaju divlje vrste/podvrste ili staništa njihovih populacija, te ograničavanje zahvata u staništa populacija životinjskih vrsta u vremenu koje se poklapa s njihovim životno značajnim razdobljima, a koje nosioci zahvata u prirodu moraju

primijeniti prilikom izvođenja zahvata u prirodu i korištenja prirodnih dobara.

Član 2.
(Definicije)

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) "**divlje vrste**" biljaka, gljiva i životinja su sve one vrste i podvrste koje nisu nastale pod uticajem čovjeka kao posljedica uzgojnih aktivnosti;
- b) "**stanište**" ili prirodni životni prostor je kopneno ili vodeno područje određeno njenim geografskim abiotičkim i biotičkim svojstvima, bilo da su potpuno prirodna ili djelomično prirodna;
- c) "**zahvat u prirodu**" je svako privremeno ili trajno djelovanje čovjeka na prirodu, a koje može narušiti prirodnu ravnotežu, ako to djelovanje nije u cilju zaštite i očuvanja prirode. Zahvat u prirodu treba biti u skladu sa prostorno planskim dokumentom za predmetni lokalitet.
- d) "**nosilac zahvata**" je pravna ili fizička osoba, odnosno investitor koji namjerava ostvariti određeni zahvat u prirodu te je podnijela zahtjev za izvođenje zahvata. U smislu ovog pravilnika, nakon pribavljanja okolinske dozvole, nosilac zahvata se smatra i korisnikom zahvata, odnosno operaterom.

Član 3.

(Primjena pravilnika)

- (1) Metode, načini i tehnička sredstva koji najmanje ometaju divlje vrste i podvrste, uzevši u obzir vrijeme koje se poklapa sa njihovim životno značajnim razdobljima, moraju biti obuhvaćeni postupkom izdavanja okolišne dozvole.
- (2) Odredbe ovog pravilnika obavezno se primjenjuju kod izrade projektne dokumentacije, izrade i ocjene studije uticaja na okoliš, postupka izdavanja okolišne dozvole, strategijske procjedne uticaja planova i programa na okoliš i inspekciskog nadzora nad provođenjem mjera okolišne dozvole.
- (3) Mjere zaštite divljih vrsta i podvrsta predviđene ovim pravilnikom dužni su provoditi nosioci zahvata.

**POGLAVLJE II. METODE PROCJENE UTICAJA
ZAHVATA U PRIRODU NA DIVLJE VRSTE/PODVRSTE**

Član 4.

(Postupak izrade mjera zaštite divljih vrsta/podvrsta)

- (1) Nosioci izrade zahvata u prirodu dužni su da postupak izrade mjera zaštite divljih vrsta/podvrsta od uticaja vrše u fazi izrade procjene uticaja zahvata na okoliš.
- (2) Postupak iz stava 1. ovog člana obavezno se realizuje paralelno sa izradom projektne dokumentacije zahvata, i čine ga tri aktivnosti koje slijede jedna za drugom:
  - a) vrše se opsežna istraživanja okoline, uzimajući u obzir svu raspoloživu dokumentaciju o prisustvu i staništima divljih vrsta/podvrsta iz člana 2. tačka (a) ovog pravilnika, koja bi mogla biti pod uticajem. Studijom se obavezno obrađuju i stručne podloge kojima raspolažu kantonalne i federalne institucije za zaštitu prirode, upravljanje vodama, šumarstvo i lovstvo;
  - b) na osnovu stepena ranjivosti i brojnosti populacije životinjskih vrsta, uzevši u obzir vrijeme koje se poklapa sa njihovim životno značajnim razdobljima, kao i predviđenog pritiska zahvata u planskom periodu i udaljenosti zahvata od staništa, vrši se analiza obima uticaja izgradnje, samog prisustva, eksploatacije i održavanja zahvata na divlje vrste/podvrste i njihova staništa;

- c) na osnovu utvrđenih uticaja, definišu se mjere zaštite, odnosno mjere za ublažavanje uticaja, koje će predstavljati sastavni dio dokumentacije i akata navedenih u članu 3. stav (2) ovog pravilnika.
- (3) Mjere definirane studijom o procjeni uticaja na okoliš, sa pridruženim mjerama iz drugih dozvola, mišljenja i saglasnosti predstavljaju uslove za izradu projektne dokumentacije.
- (4) Uticaje zahvata u prirodu na divlje vrste/podvrste obavezno se procjenjuje u svim fazama korištenja prostora, odnosno tokom projekovanja i prije izvođenja zahvata, tokom izvođenja zahvata, te tokom korištenja zahvata.
- (5) Ocjenu sveobuhvatnosti izvršene analize uticaja zahvata u prirodu i adekvatnost predloženih mjera, do osnivanja Federalnog zavoda za zaštitu prirode, vrši komisija za ocjenu studije uticaja na okoliš koju formira Federalno ministarstvo okoliša i turizma (u daljem tekstu: Federalno ministarstvo) na osnovu Zakona o zaštiti okoliša ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/03 i 38/09), u čijem sastavu pored stručnih eksperata iz odgovarajuće oblasti, mogu biti i predstavnici kantonalnih i federalnih institucija iz oblasti zaštite prirode, voda, šumarstvo i lovstvo.
- (6) U posebnim slučajevima, u zavisnosti od složenosti zahvata i mišljenja komisije za ocjenu studije uticaja na okoliš, Federalno ministarstvo će formirati stručni tim koji će izvršiti dodatnu ocjenu studije, te zahtijevati dopunu studije u smislu ocjene uticaja i planiranih mjera. Troškove angažmana stručnog tima snosi podnosilac zahtjeva.

Član 5.

(Uvjeti za ocjenu uticaja zahvata u prirodu)

- (1) Ocjenu uticaja zahvata u prirodu treba provesti na objektivan, dokaziv i neovisan način, kako bi se osiguralo da se odluka o značaju uticaja kasnije ne može pobiti. U skladu s tim postoji sljedeći skup preduvjeta pri ocjeni značaja:
- ocjena mora biti stručno obrazložena;
  - ocjena mora biti provedena na temelju najboljih naučnih/stručnih saznanja o divljim vrstama na koje zahvat ima utjecaj;
  - obrazloženje nepostojanja značaja uticaja ne može se temeljiti samo na jednom kriteriju (npr. samo na relativnom gubitku stanišnog prostora bez da se razmotri njegov kvalitet, odnosno struktura i funkcija).
- (2) Za utvrđivanje uticaja potrebno je ustanoviti djelovanja zahvata i dovesti ih u vezu s divljim vrstama i njihovim staništima u vidu vjerovatnoće uticaja, trajanja i posljedica, kako slijedi:
- Vjerojatnoća uticaja: Nije moguće sa sigurnošću predvidjeti sve načine djelovanja zahvata, niti će svaki zahvat sigurno imati uticaj na divlje vrste i njihova staništa. Obveza je uzeti u obzir čak i one načine djelovanja zahvata za koje je vjerojatnoća uticaja niska. U tom je kontekstu potrebno također razmotriti rizik od posljedica incidentnih situacija tokom izvođenja i korištenja zahvata.
  - Trajanje uticaja: Djelovanje zahvata ne mora nužno biti neprekidno; stoga je potrebno utvrditi trajanje i vremensko razdoblje u kojem je to djelovanje prisutno. Ako se vremensko razdoblje djelovanja zahvata preklapa s važnom fazom u životnom ciklusu divlje vrste, tada postoji i vjerovatnoća uticaja.
  - Posljedice: djelovanje zahvata potrebno je ocijeniti u vidu mogućih posljedica za divlje vrste/podvrste i njihova staništa. Ponekad zahvat utiče samo na dio divljih vrsta i njihovih staništa (kao npr. dijelovi staništa populacije vrste); s druge strane, u nekim su situacijama moguće manje izmjene uvjeta za divlje vrste i njihova

staništa (npr. poveća se razina nutrijenata), pri čemu se smanjuje njihova vitalnost.

- (3) Kada su divlje vrste samo privremeno pod uticajem, i u potpunosti će se oporaviti nakon nestanka uticaja takvi uticaji se smatraju neznačajnim.
- (4) Značajni uticaji uključuju uticaje koji mogu smanjiti brojnost populacija divljih vrsta/podvrsta, uništavati staništa divljih vrsta ili mijenjati njihove životne uslove u mjeri u kojoj bi vrsta bila ugrožena.

Član 6.

(Ocjena uticaja zahvata u prirodu na divlje vrste/podvrste)

- (1) Za izražavanje značaja uticaja zahvata u prirodu, koristi se skala za ocjenu s pet vrijednosti od +2 (značajno pozitivno djelovanje) do -2 (značajno negativni uticaj).
- (2) Prilikom ocjene značaja uticaja neophodno je uzeti u obzir vrijeme koje se poklapa sa životno značajnim razdobljima divljih vrsta.
- (3) Uticaj zahvata u prirodu na svaku ustanovljenu divlju vrstu ocjenjuje se jednom od vrijednosti utvrđenih u sljedećoj tabeli:

Vrijednost	Pojam	Opis
-2	Značajno negativan uticaj (neprihvatljiv negativan uticaj)	Značajno ometanje ili uništavanje staništa ili vrsta. Značajne promjene ekoloških uslova staništa populacije divljih vrsta i značajni uticaj na postojanje i prirodni razvoj vrsta. Značajni negativni uticaji moraju biti smanjeni primjenom mjera ublažavanja. Ukoliko to nije moguće, zahvat se mora odbiti kao neprihvatljiv.
-1	Negativni uticaj koji nije značajan	Ograničeni/umjereni/neznačajni/zanemarivi negativni uticaj. Umjeren negativan uticaj na staništa i populaciju divljih vrsta/podvrsta, ekološke uslove staništa i postojanje i prirodni razvoj vrsta. Rubni uticaj na staništa i populacije divljih vrsta/podvrsta. Eliminiranje odnosno ublažavanje uticaja moguće je primjenom mjera ublažavanja. Provedba zahvata je moguća.
0	Nema uticaja	Zahvat nema značajan uticaj.
+1	Positivno djelovanje koje nije značajno	Umjeren pozitivno djelovanje na staništa i populacije divljih vrsta/podvrsta. Umjeren poboljšanje ekoloških uslova staništa divljih vrsta. Umjereni pozitivni uticaj na staništa i populacije divljih vrsta/podvrsta i njihov prirodni razvoj.
+2	Značajno pozitivno djelovanje	Značajno pozitivno djelovanje na staništa i populacije divljih vrsta/podvrsta. Značajno poboljšanje ekoloških uslova staništa divljih vrsta. Značajno pozitivno djelovanje na staništa i populacije divljih vrsta/podvrsta i njihov prirodni razvoj.

- (4) Ocjenu značaja uticaja zahvata u prirodu vrši stručna osoba za divlje vrste/podvrste i staništa koju osigurava nosilac izrade studije procjene uticaja na okoliš. Ime, stručno područje, te potpis osobe koja je vršila ocjenu značaja uticaja se navodi u okviru studije procjene uticaja na okoliš.
- (5) Za sve uticaje koji su ocijenjeni kao značajno negativni ili negativni uticaji treba predvidjeti i primijeniti mjere ublažavanja ili sprječavanja uticaja, koje moraju biti navedene u aktima iz člana 3. ovog pravilnika, kako bi projektant u toku izrade projektne dokumentacije dao rješnje za otklanjanje značajno negativnih ili negativnih uticaja zahvata u prirodu.

POGLAVLJE III. OPĆI OBLICI UTICAJA ZAHVATA U PRIRODU NA DIVLJE VRSTE/PODVRSTE I NJIHOVA STANIŠTA

Član 7.

(Tipovi uticaja zahvata u prirodu i potrebne mjere)

- (1) Prilikom ocjene uticaja zahvata u prirodu na divlje vrste i podvrste i njihova staništa i definiranja mjera sprječavanja tog uticaja, moraju se uzeti u obzir opći tipovi uticaja zahvata u prirodu koji su utvrđeni u članu 8. ovog pravilnika.

- (2) Osim razmatranja općih tipova uticaja iz stava (1) ovog člana, u postupku procjene uticaja zahvata u prirodu na okoliš, treba predvidjeti i specifične tipove uticaja i mjere koje zavise od karakteristika zahvata i njegovog uticaja na vrste i podvrste, te životne navike ustanovljenih divljih vrsta/podvrsta i njihovom staništu koje treba da sadrži ekspertna procjena stručne osobe za ustanovljene divlje vrste/podvrste koju osigurava nosilac izrade studije procjene uticaja na okoliš.
- (3) Komisija za ocjenu studije uticaja na okoliš i stručni tim iz člana 4. stav 6. može zahtijevati i dopunu planiranih mjera.

Član 8.

(Opći tipovi uticaja zahvata u prirodu na divlje vrste/podvrste)

- (1) Negativan uticaj izgradnje zahvata u prirodu može da se odrazi na divlje vrste/podvrste i njihova staništa u različitim segmentima njihove populacije. Uobičajeni oblici uticaja izvođenja zahvata u prirodu na divlje vrste/podvrste i njihova staništa predstavljaju sljedeće radnje i pojave, i to:
- direktno ugrožavanje života divljih vrsta (ubijanje) u prostoru izvođenja zahvata u prirodu;
  - razdvajanje staništa divljih vrsta/podvrsta što dovodi do stvaranja izolovanih populacija tih vrsta/podvrsta;
  - ometanje kretanja i miješanja jedinki, što u nekim područjima dovodi do prenanstanjenosti, dok na nekim dijelovima/područjima staništa, živi mali broj životinja ili čak nijedna;
  - presijecanje ekoloških koridora;
  - odvajanje divljih vrsta od pojilišta i izvora hrane;
  - privremeno ili trajno uništavanje stalnih i privremenih (sezonskih) staništa divljih vrsta, kao i prostora koji se koriste za ishranu, kretanje i parenje divljih vrsta;
  - privremeno ili trajno zagađenje stalnih i privremenih (sezonskih) staništa divljih vrsta, kao i prostora koji se koriste za ishranu, kretanje i parenje divljih vrsta;
  - buka i vibracije od eksplozija čime se zastrašuju divlje vrste što remeti uobičajene rute kretanja divljači;
  - emisije prašine i štetnih plinova što mijenja ekološke uslove staništa;
  - noćno osvjetljenje može značajno remetiti ekološke uslove staništa, naročito za vrste koje su aktivne u mraku, pa ta osvjetljenja mogu da privlače divlje vrste (posebno insekte i ptice) i uzrokovati njihovo stradanje ili poremetiti njihove uobičajene rute kretanja;
  - remecenje ekoloških uslova staništa divljih vrsta (npr. hidrološki režim, morfološke karakteristike vodotoka, pejzažne karakteristike, temperatura, vlaga, osvjetljenost, zatamnjenost, koncentracija plinova i sl.); i
  - drugi oblici uticaja zahvata u prirodu koji mogu da se negativno odraze na divlje vrste/podvrste i njihova staništa.
- (2) Oblici uticaja zahvata u prirodu iz stava (1) ovog člana na divlje vrste/podvrste i njihova staništa, moraju se uzeti u obzir i analizirati prilikom izrade dokumentacije iz člana 3. stav 2. ovog pravilnika.

POGLAVLJE IV. OPĆE MJERE UBLAŽAVANJA I SPREČAVANJA UTICAJA ZAHVATA U PRIRODU NA DIVLJE VRSTE/PODVRSTE

Član 9.

(Uređenje lokacije prije izvođenja zahvata u prirodu)

Nosilac izvođenja radova u prirodi dužan je da prije izvođenja zahvata u prirodu, kod izrade plana uređenja gradilišta, predvidi najmanje sljedeće aktivnosti:

- da se ogradi lokacija s ciljem sprječavanja pristupa divljih vrsta/podvrsta;

- da se trasira i izvedu pristupni putevi za mehanizaciju te mjesta za smještaj mehanizacije i radnika na lokalitetima gdje će prouzročiti najmanju štetu za biljni pokrov, i zauzima minimalna površina za ovu svrhu;
- da se predvide odlagališna mjesta na lokalitetima gdje će prouzročiti najmanju štetu po biljni pokrov, staništa divljih vrsta i podzemne i površinske vode;
- da se izvode radovi tako da se spriječi ili maksimalno umanjí pojava erozije, te degradacija postojeće vegetacije;
- da se izvrši odvajanje humusnog sloja tokom izvođenja zahvata, te potom njegovo vraćanje kao zadnjeg sloja na dijelove terena koji nisu obuhvaćeni površinama izvođenja zahvata, kako bi se ubrzala revitalizacija staništa;
- u slučaju identifikacije zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta, njihova staništa treba zaštititi od mogućnosti uticaja, te gdje god je moguće, privremeno ih ograditi u cilju njihove zaštite tokom izgradnje.

Član 10.

(Opće mjere prevencije i sprječavanja negativnog uticaja na divlje vrste/podvrste tokom izvođenja zahvata u prirodu)

- (1) U cilju sprječavanja negativnog uticaja na divlje vrste/podvrste, tokom izvođenja zahvata u prirodu, moraju se preduzimati sljedeće opće mjere prevencije, i to:
- postavljanje ograda;
  - postavljanje konstrukcije za zaštitu od buke;
  - izvršiti osvjetljenje puteva;
  - postavljanje sredstava za odbijanje životinja;
  - postavljanje saobraćajnih znakova i obavještavanje vozača;
  - prilagođavanje staništa duž saobraćajnih priključaka;
  - izgradnja prelaza za divlje životinje uključujući: prelaze i pejzažne mostove, prelaze u okviru postojećih mostova i vijadukta i podzemne prolaze za životinje;
  - osiguranje ili izgradnja ribljih staza;
  - mjere za sprječavanje uticaja vjetroelektrana na ptice i šišmiše;
  - mjere prevencije uticaja na divlje vrste/podvrste prilikom miniranja terena.
- (2) Opće mjere prevencije iz stava (1) ovog člana, preduzimaju se na način utvrđen u čl. 11. do 20. ovog pravilnika.

Član 11.

(Postavljanje ograda)

- (1) U toku izvođenja radova u prirodu treba koristiti ograde koje predstavljaju mjere sprječavanja negativnih uticaja na divlje životinjske grupe sisare, insekte, vodozemce, gmizavce, ptice i šišmiše.
- (2) Ograde su konstrukcije koje su namijenjene za sprečavanje pristupa životinja na put, i mogu biti izvedene kao:
- zaštitna ograda - fizička prepreka ili konstrukcija za odvrćanje životinja. Vrsta ograde se određuje na osnovu materijala koji se upotrebljava za njenu izradu (mreža, žica, plastika, drvo, metal);
  - električna ograda - elektrificirana ograda za odvrćanje životinja (električna ograda sa regulatorom);
  - ograda za zvučnu zaštitu, prvenstveno je predviđena za smanjenje buke koja dolazi sa puta, a može da služi i kao zaštitna ograda za životinje (opeka, drvo, beton, plastična vegetacija).
- (3) Izgradnja ograda vrši se prema preporučenim tehničkim smjernicama koje su date u Prilogu 1. ovog pravilnika i čine njegov sastavni dio.

Član 12.

(Konstrukcije za zaštitu od buke)

- (1) Opća mjera prevencije koja se odnosi na konstrukcije za zaštitu od buke koristi se za zaštitu ptica i drugih životinjskih grupa koje su pod uticajem buke.
- (2) Izgradnja konstrukcija za zaštitu od buke vrši se prema preporučenim tehničkim smjernicama koje su date u Prilogu 2. ovog pravilnika i čine njegov sastavni dio.

Član 13.

(Osvjetljenje puteva)

- (1) Nosilac zahvata u prirodu, dužan je izvršiti osvjetljenje objekata na način da se svjetlost smanji na najmanje moguću mjeru što se odnosi na svjetlost koja dolazi od instalacija rasvjeta koje se projektuju u cilju osvjeljavanja zahvata. Ovdje se mora voditi računa da se ne vrši osvjetljenje prirodnih tamo gdje to nije potrebno, jer ta svjetlost ometa prirodne navike divljih životinja, a najviše ptica, šišmiša i insekata, te privlači insekte, a kao posljedica toga i njihove grabljivice (slijepice miševne, noćne ptice) što dovodi do velike smrtnosti jedinki iz obje grupe, ugrožavajući kompletan ekosistem područja.
- (2) Nosilac zahvata u prirodu mora predvidjeti mogućnost isključenja nepotrebnih osvjeljenja (poput reklama) tokom kasnih noćnih i ranojutarnjih sati.
- (3) Reflektori se trebaju postavljati iz podnožja objekata prema nebu, kako bi se umjetno svjetlo usmjerilo tamo gdje je potrebno, a emisije izvan toga područja se maksimalno smanjuju.
- (4) Nosilac zahvata u prirodu dužan je, kad god je to moguće, koristiti svjetlo toplih tonova i kontinuiranog spektra, a izbjegavati izvore koji emitiraju mnogo svjetlosne energije u plavom, ljubičastom i bliskom UV području spektra.

Član 14.

(Sredstva za odbijanje životinja)

- (1) Opća mjera prevencije koja se odnosi na sredstva za odbijanje životinja, primjenjuje se prije svega za jelene i srne, i to tamo gdje nije moguće ograditi zahvat u prirodu, zbog nepristupačnosti terena, zbog nepristupačnosti terena ili drugih tehničkih ili sigurnosnih razloga. Ta sredstva treba da uključe optička sredstva (ogledala, reflektujuće naprave), akustične (zvuk) i mirisne signale (mirisna sredstva za odbijanje životinja).
- (2) Studijom uticaja na okoliš i projektovanjem zahvata u prirodu moraju se predložiti odgovarajuće mjere za odbijanje životinja, uzevši u obzir karakteristike zahvata i uticaj na divlje vrste.

Član 15.

(Saobraćajni znakovi i obavještanje vozača)

- (1) Postavljanje saobraćajnih znakova i obavještanja vozača predstavlja opću mjeru prevencije, a koja se odnosi na smanjenje brzine kretanja vozila čime se utiče na smanjenje učestalosti i posljedica sudara vozila i životinja. Mjeru je moguće primijeniti na lokalnim saobraćajnicama, gdje se očekuje kretanje vozila manjom brzinom, te drugim saobraćajnicama, ali samo u postupku izgradnje zahvata u prirodu kada se očekuje sporije kretanje vozila.
- (2) U cilju sprovođenja mjera iz stava (1) ovog člana mora se vršiti postavljanje saobraćajnih znakova koji upozoravaju na prisustvo životinja (sisari, vodozemci, ptice) na saobraćajnici.
- (3) U odnosu na mjere iz stava (2) ovog člana, neophodno postaviti privremene znakove kojima se privlači pažnja vozača, koji mogu biti trepćući za vrijeme povećane opasnosti, te prilikom sezonske povećane aktivnosti divljih vrsta. Takvi znakovi mogu da označavaju ograničenje brzine pored znaka koji označava opasnost od kretanja divljači.

Znakovi mogu funkcionisati i u kombinaciji sa sistemom infracrvenih senzora za utvrđivanje prisustva krupnih sisara.

Član 16.

(Prilagođavanje staništa duž saobraćajnih priključaka)

- (1) Opća mjera koja se odnosi na prilagođavanje staništa odnosi se na obavezu sječenja vegetacije duž saobraćajne infrastrukture (u zoni od 3 do 10 m) sa ciljem smanjenja prisustva sisara, povećanja preglednosti terena i poboljšanja vidljivosti za vozače.
- (2) Izrađivač studije uticaja na okoliš dužan je razmotriti i mogućnosti sađenja odgovarajućih vrsta biljaka po rubnim područjima zahvata, kojima se postiže smanjeno prisustvo životinja oko rubnog dijela zahvata (npr. vrste biljaka bez plodova koji inače privlače životinje, itd.).

Član 17.

(Prelazi za divlje životinje)

- (1) Nosilac zahvata u prirodu dužan je osigurati prelaze za divlje životinje. Ti prelazi trebaju biti na odgovarajućim prostornim razmacima na kojima se izvode zahvati. Prelazima za divlje životinje smatraju se:
  - a) objekti i/ili tereni ispod i/ili iznad objekata, kao što su propusti za vodu, prolazi, prelazi, mostovi, vijadukti, tuneli;
  - b) posebno (namjenski) izgrađeni prijelazi, kao što su tunnelski prolazi za vodozemce, cijevi i podzemni kanali za male sisavce, zeleni mostovi, vijadukti i tuneli.
- (2) U cilju zaštite divljih životinja koje koriste prelaze, zabranjene su ljudske aktivnosti (lovne, gospodarske, rekreacijske i dr.) koje privremeno ili trajno mijenjaju namjenu prijelaza.
- (3) Prelazi iz stava (1) ovog člana označavaju se znakom obavijesti uz prometnicu, na sam prelaz i na udaljenost 300 m od prelaza.
- (4) Nosioci zahvata u prirodu dužni su da održavaju vegetaciju u radijusu od 300 m od početka i završetka prijelaza, u optimalnom stanju ne mijenjajući postojeću kulturu.
- (5) Posebno namijenjeni prijelazi i pejzažni mostovi (zeleni mostovi) podrazumijevaju namjenski izgrađene konstrukcije koje su predviđene za kretanje životinja preko velikih saobraćajnica i predstavljaju njihov dio. Tehničke smjernice za građenje prijelaza i pejzažnih mostova za životinje date su u Prilogu 3. koji čini sastavni dio ovog pravilnika.
- (6) Prilikom projektovanja mostova i vijadukta koji se nalaze na migracionim stazama životinja moraju se predvidjeti prelazi za životinje u obliku produženih mostova i vijadukta u cilju omogućavanja neometanog kretanja životinja, ali i sigurnosti saobraćaja. Tehničke smjernice za građenje prelaza u sklopu predviđenih saobraćajnih nadvožnjaka i prolaza u sklopu predviđenih saobraćajnih podvožnjaka date su u Prilogu 4. koji čini sastavni dio ovog pravilnika.
- (7) Alternativu za podzemne prolaze mogu predstavljati propusti koju su prvenstveno predviđeni za odvodnjavanje puta, da se mogu prilagođavati i za kretanje životinja.
- (8) Tehničke smjernice za građenje podzemnih prolaza za životinje date su u Prilogu 5. koji čini sastavni dio ovog pravilnika.

Član 18.

(Riblje staze)

- (1) Nosilac zahvata u prirodu dužni su u projektovanju i izgradnji zahvata na vodotocima osigurati riblje staze.
- (2) Riblje staze su konstrukcije koje omogućavaju uzvodnu ili nizvodnu migraciju vodenih organizama preko prepreka. Projektovanje i izgradnja ribljih staza mora da osigura da se neće pokvariti postojeće stanje te da se omogućiti postojećim vrstama nesmetani razvoj.

- (3) Opći kriteriji koje riblje staze moraju zadovoljiti uključuju biološke zahtjeve i ponašanje migratornih vodnih organizama, te tako predstavljaju važne aspekte u postupku planiranja ribljih staza. Projektovanje ribljih staza zahtijeva poznavanje specifičnosti morfologije terena, vodotoka i tipa ihtiofaune, te stoga zahtijeva i terenska mjerenja i detaljno proćavanje.
- (4) Riblje staze se projektuju na način da se omogući prelaz i najslabijim jedinkama unutar pojedinih vrsta, a s druge strane geometrija riblje staze - širina, dubina - moraju biti projektirane tako da omoguće prolaz odraslim, najvećim jedinkama pojedine vrste.
- (5) Riblje staze trebaju biti opremljene elementima koji omogućavaju postizanje željenih hidraulićkih karakteristika potrebnih da bi ribe mogle plivati stazom. Ti elementi mogu biti preljevi, pregrade, otvori, kameni blokovi ili drugi odgovarajući elementi.
- (6) Riblje staze mogu biti tehnićke i prirodne. Specijalni tipovi ribljih staza mogu biti namijenjeni pojedinim vrstama riba ili se primjenjuju u uvjetima kada nema mogućnosti izbora jednostavnijeg rješenja.
- (7) Tehnićke riblje staze su: staze s bazenima (staze s otvorima, s vertikalnim prorezima, preljevima, s otvorima i preljevima i sl.) staze s pregradama, staze s preljevima, Denilove staze, kanali s umjetno povećanom hrapavošću, cijevne i sifonske riblje staze, te specijalni tipovi - dizalice, riblje prevodnice, rampe za jegulje, cijevi za jegulje, staze za paklare, staze s čekinjama.
- (8) Prirodnom ribljom stazom nastoji se oponašati prirodno korito rijeke. Specifićnost ovog tipa je prisutnost kamenog supstrata na dnu kojim se povećava hrapavost korita. Kako kameni supstrat najćešće nije dovoljan da omogući povoljne hidraulićke uvjete na kraćim dionicama, dodatno prigušenje toka na prirodnoj stazi može se izvesti postavljanjem većih kamenih blokova, pa se time ujedno stvaraju i mjesta pogodna za odmor riba.
- (9) Nosilac zahvata uspostavlja program održavanja i praćenja funkcionalnosti ribljih staza.
- (10) Opće i posebne zahtjeve za riblje staze, kao i način njihovog planiranja, projektovanja i održavanja vrši se u skladu sa tehnićkim smjernicama koje utvrđuje ministar okoliša i turizma.

Ćlan 19.

(Mjere za sprječavanje uticaja vjetroelektrana na ptice i šišmiše)

- (1) Projektovanje i izgradnja vjetroelektrana vrši se u skladu sa tehnićkim uslovima koji se donose u skladu sa ćlanom 74. Zakona o zaštiti prirode.
- (2) Nosioi zahvata u prirodu dužni su prilikom projektovanja vjetroelektrana, odabrati mikrolokaciju izgradnje stubova vjetroelektrana tako da najmanje ugrožavaju divlje vrste, te ugraditi tehnićke mjere koje mogu sprećavati uticaj vjetroelektrana na ptice i šišmiše. Pri izradi tih mjera treba primjenjivati sva poznata svjetska iskustva u pogledu zaštite omitofaune. Takve tehnićke izvedbe su npr. obojiti u crvenu boju gornje dijelove lopatica da budu uoćljiviji za ptice tokom dana (posebno za grabljivice), ili noćno treperavo osvjetljenje što uključuje periodićno paljenje i gašenje, kako bi se doprinijelo izbjegavanju sudara ptica sa vjetroturbinama pri noćnim preletima ptica i šišmiša.
- (3) U okviru izrade studije uticaja na okoliš potrebno je predvidjeti mjere isključivanja i prilagoćavanja rada turbina u kratkim periodima najveće aktivnosti šišmiša, posebno u sumrak, i u vrijeme jesenskih migracija.

Ćlan 20.

(Mjere prevencije uticaja na divlje vrste/podvrste prilikom miniranja)

Nosioi zahvata u prirodu dužni su miniranje terena vršiti izvan zone uticaja na staništa divljih životinja. U postupku planiranja ovakvih aktivnosti (kamenolomi, rudnici, građenje, tunela i sl.) potrebno je izvršiti detaljno istraživanja okoline posebno u kontekstu dalekosežnih uticaja miniranja na divlje vrste/podvrste.

POGLAVLJE V. STRUĆNI NADZOR I MONITORING

Ćlan 21.

(Strućni nadzor i monitoring ekoloćkih uslova tokom izvođenja zahvata u prirodu)

- (1) U postupku organizovanja i provedbe redovnog monitoringa emisija u zrak, buke, otpadnih voda, površinskih i podzemnih voda, te zemljišta, koji se vrši u skladu sa posebnim propisima, nosioi zahvata u prirodu dužni su uzeti u obzir obim i dalekosežnost uticaja na divlje vrste/podvrste na tom lokalitetu. U postupku odabira lokacije za monitoring i mjernih parametara kvaliteta, obavezno se uzima u obzir uticaj na ustanovljene divlje vrste u i oko prostora izvođenja staništa.
- (2) Monitoring iz stava (1) ovog ćlana provodi se u periodima najvećeg rizika po divlje vrste, uzevši u obzir njihove sezonske navike u smislu njihovog kretanja, prehrane i parenja.
- (3) Izvođać radova na izvođenju zahvata u prirodu dužan je mjere propisane ovim pravilnikom ugraditi u plan organizacije gradilišta, u skladu sa Uredbom o uređenju gradilišta, obaveznoj dokumentaciji na gradilištu i sudionicima u građenju ("Službene novine Federacije BiH", br. 48/9, 75/09, 93/12, 74/13, 89/14, 99/14 i 53/15), te o provođenju mjera voditi zapise u okviru građevinskog dnevnika. Studijom uticaja na okoliš treba predvidjeti mjere interne kontrole provođenja mjera propisanih ovom uredbom, a koje će biti sadržane u građevinskom dnevniku.

Ćlan 22.

(Mjere prevencije uticaja na divlje vrste/podvrste nakon izgradnje zahvata)

- (1) Nosilac zahvata odnosno korisnik zahvata dužan je da vrši redovan nadzor, čišćenje i održavanje infrastrukture kojom se štite divlje vrste i njihova staništa (ograde, prolazi, prelazi, riblje staze i sl.) od uticaja zahvata, u svrhu prevencije negativnog uticaja na te vrste, te u skladu sa mjerama nadzora i održavanja datim u postupku procjene uticaja na okoliš. U tom cilju, provodi se monitoring iz ćlana 21. st. (1) i (2) ovog pravilnika.
- (2) Tokom izvođenja zahvata u prirodu, potrebno je predvidjeti redovan interni monitoring i kontrolu nad provođenjem mjera, te voditi zapisnik o izvršenom monitoringu. Sadržaj dnevnika internog monitoringa treba biti sadržan u studiji uticaja na okoliš iz ćlana 21. stav (3) ovog pravilnika.

POGLAVLJE VI. ZAVRŠNA ODREDBA

Ćlan 23.

Za postojeće zahvate u prirodu, odredbe ovog pravilnika se primjenjuju kod procjene uticaja zahvata u prirodu u postupku obnove okolinske dozvole.

Ćlan 24.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Broj 04/2-19-2-95-III/20
25. oktobra/listopada 2021. godine
Sarajevo

Ministrica
Dr. Edita Đapo, s. r.

PRILOG 1. TEHNIČKE SMJERNICE ZA KONSTRUKCIJU OGRADA ZA ZAŠTITU DIVLJIH VRSTA/PODVRSTA

- (1) Put, izuzev u slučaju autoputa, treba da bude ograđen samo u područjima gdje se očekuje veliki broj mrtvih životinja do čega dolazi usled sudara sa vozilima. Ograde često predstavljaju zamke za sitne životinje (npr. uticaj na ptice, zapetljavanje u mreže, itd.) i u isto vrijeme predstavljaju nepremostivu prepreku za životinje, stoga predviđanje istih mora biti prilagođeno životinjama, a u obzir je potrebno uzeti specifičnosti određenog područja i prisustvo određenih vrsta životinja.
- (2) Krajnje tačke ograde su opasne, jer životinje mogu obići oko njih i zalutati na put. Stoga je preporučljivo da se ograde završavaju pored velikih objekata (npr. zgrada, mostova, itd.). Prilikom određivanja lokacija za postavljanje ograda u obzir je potrebno uzeti lokacije postojećih i mogućih ekoloških prelaza, s tim da navedene ograde ne smiju da ometaju ulazak u prolaze. Sigurnosne ograde moraju biti u skladu sa sljedećim karakteristikama:
  - a) Odgovarajuća visina - potrebno je spriječiti preskakanje životinja preko ograde, minimalna visina: 2,2 m ili više (preporučena 2,6 do 2,8 m za jelena, 1,5 m (preporučena 1,6 do 1,8 m za srne i veprove.
  - b) Visina ograde mora posebno biti prilagođena terenu. Visina se mjeri na strani sa koje životinje dolaze. Prilikom određivanja visine ograde u obzir je potrebno uzeti i visinu snježnog pokrivača u zimskom periodu.
  - c) Odgovarajuća gustina mreže. Upotreba gušće mreže se preporučuje u nižoj trećini ograde. Razmak između horizontalnih žica: niži dio 50-150 mm, gornji dio 150-200 mm i razmak između vertikalnih žica 150 mm.
  - d) Prečnik žice treba da iznosi najmanje 2,5 mm. Materijal mora biti otporan na koroziju.
  - e) Potrebno je osigurati odgovarajuću stabilnost ograde i dobru pričvršćenost mreže za nosače.
  - f) Niži dijelovi ograde treba da dodiruju liniju terena za koji treba da budu pričvršćeni. U određenim slučajevima neophodno je ukopavanje ograde u teren (20-40 cm), uglavnom u područjima u kojima ima veprova, jazavaca i lisica.
  - g) Nosači ograde (stubovi) moraju biti dovoljno jaki i moraju biti izrađeni od metala (promjer nosača preko 5 cm) ili drveta (promjer nosača preko 12 cm). Središnji stubovi mogu biti tanji.
  - h) Nosači moraju biti čvrsto ukopani u tlo (na dubinu od oko 70 cm). Razmak između stubova mora da iznosi 4-6 m za jelena, a najviše 4 m za vepra.
  - i) Saobraćajnica uvijek mora da bude ograđena sa obe strane.
  - j) Održavanje ograda mora da bude operativno. Potrebno ih je najmanje jednom godišnje detaljno pregledati, u sklopu redovnog održavanja puta, a u toku prve godine i češće. Posebnu pažnju treba posvetiti otvorima (potrebno ih je odmah zatvoriti), spojevima sa stubovima, povezanosti sa terenom, stazama i šupljinama koje ukazuju na redovan prolazak životinja ispod ograde. U slučaju kada usljed saobraćajnog udesa ili udara groma dođe do oštećenja ograde, istu treba odmah popraviti.
  - k) Električne ograde su predviđene uglavnom za sprečavanje prolaza životinja na put (u središnjim ili tranzitnim područjima u kojima se javljaju zaštićene vrste životinja, a koje se uglavnom mogu popeti uz ogradu, npr. medvjed, ris, divlja mačka). Prikladnije su za manje dionice, na kojima postoji velika opasnost za

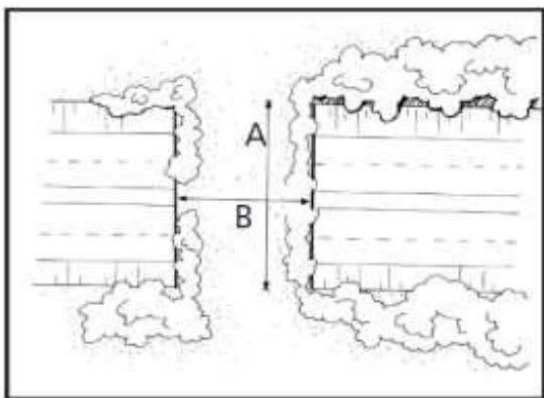
zaštićene vrste ili se mogu upotrebljavati kao privremeno rešenje kojim se na novo izgrađenim dionicama puta mijenjaju navike životinja. Efikasna ograda je mrežasta ograda sa dvije dodatne žice pod naponom, koji stvara regulator električne ograde. Jedna žica se postavlja na visinu od 50 cm, a druga iznad mreže (15-20 cm). Ova mjera je relativno jeftina, međutim, zahtijeva redovno izvođenje pregleda i odgovarajuće održavanje.

PRILOG 2. TEHNIČKE SMJERNICE ZA KONSTRUKCIJU ZA ZAŠTITU OD BUKE

- (1) Konstrukcije za zaštitu od buke mogu biti providne i neprovidne. Negativni aspekt u oba slučaja je da takve ograde mogu povećati razdvajanje staništa, čak i više nego obične ograde, naročito ukoliko su postavljene u neurbanim područjima. U kombinaciji sa prolazima preko saobraćajne infrastrukture mogu da služe kao objekti za usmjeravanje koji vode životinje u smjeru prelaza.
- (2) Providne konstrukcije mogu da predstavljaju veliki rizik za udare ptica sa smrtnim ishodom, naročito u slučajevima kada je prirodna vegetacija vidljiva kroz konstrukciju (obližnje drveće i žbunje), te ptice ne uočavaju zid kao prepreku.
- (3) Upotrebom odgovarajućih znakova (vertikalne oznake svetlijih boja sa spoljašnje strane ograde, dalje od puta - 2 cm široke linije sa razmakom od 10 cm ili 1 cm široke linije sa maksimalnim razmakom od 5 cm) moguće je znatno smanjiti broj udara.
- (4) Siluete grabljivica su manje efikasne i djeluju samo ukoliko su postavljene u velikom broju. Za providne ograde nije dozvoljeno upotrebljavati staklo ili reflektujuće materijale.

PRILOG 3. TEHNIČKE SMJERNICE ZA PRELAZE I PEJZAŽNE MOSTOVE ZA ŽIVOTINJE

- (1) Objekat predviđen za prelazak krupnih sisara treba biti smješten u području postojećih koridora krupnih sisara. Lokacija također treba da nudi mogućnost prelaza za ostale životinjske grupe. Kao lokaciju objekta treba izbjeći područja u kojima bi znatan uticaj ljudi mogao da umanjí funkcionalnost prolaza.
- (2) Dimenzije prelaza mogu da se razlikuju u zavisnosti od vrste životinja za koje su predviđeni. Širi prelazi su uglavnom bolji. Minimalne dimenzije prelaza iznose 10-20 m, a zaštitna ograda se postavlja sa obje strane do i od početka prelaza. Cijelom dužinom prelaza postavlja se neprovidna, zatvorena ograda od drvenih oblica ili vertikalnih drvenih letvi (paneli), minimalne visine od 1,4 m, koja eliminiše ili smanjuje negativne uticaje buke i svjetlosnih snopova sa saobraćajnice i sprečava pad životinja. Trava i žbunaste vrste biljaka koje se sade na nadzemnim prelazima po svom prostornom zauzeću ne mogu prelaziti 50 % od ukupne širine prelaza.
- (3) Pejzažni mostovi omogućavaju kretanje divljih životinja i njihova osnovna funkcija je očuvanje integriteta ekološki značajnih područja koja su ispresijecana. Preporučena minimalna širina pejzažnih mostova iznosi 40 metara. Izgradnja pejzažnih mostova je opravdana u slučaju da se prilikom trasiranja saobraćajnica ne mogu zaobići ekološki značajna područja.
- (4) Preporučena standardna širina prelaza iznosi između 40-50 m (razmak između ograda), minimalna širina iznosi 20 m, te je u slučaju koridora predviđena za manje osjetljive vrste (npr. srna). Predviđena širina prelaza se povećava sa njegovom dužinom (odnos između širine i dužine mora biti veći od 0,8).

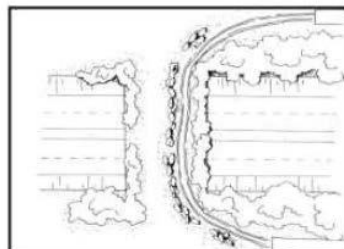
Slika 1: A-dužina, B-širina prelaza

- (5) Ukoliko je riječ o pejzažnim mostovima, preporučena širina prelaza treba da iznosi >80 m (moguće je i do nekoliko stotina metara) čime se omogućava uspostavljanje veze u ekosistemu. Optimalna širina se određuje za svaki slučaj posebno, s obzirom na posebnu lokaciju prolaza. Vegetacioni pokrivač prolaza se takođe određuje za svaki slučaj posebno s obzirom na određenu lokaciju i divlje životinjske grupe. Objekti za prelazak životinja mogu biti projektovani u različitim oblicima. Izbor oblika se često zasniva na brojnim faktorima (topografija terena, stabilnost osnove, troškovi, itd.). Pristup objektu može biti pravougaonog oblika, u vidu parabole ili dimnjaka. Ova dva oblika omogućavaju manju širinu objekta u sredini prelaza.
- (6) S obzirom da korijenje drveća može da ošteti betonsku konstrukciju prelaza, te na osnovu činjenice da su uslovi za rast biljaka specifični na objektu (velike temperaturne oscilacije tla zbog "šupljine" ispod konstrukcije), potrebno je predvidjeti izbor euritermni vrsta biljaka. Predviđena debljina zemljišta iznad konstrukcije prelaza (osnove za rast) je 0,3 m za travu i biljke, odnosno 0,6 m za žbunje i 1,5 m za drveće. Objekat mora da ima zaštitu od svjetlosnih izvora sa puta i buke od saobraćaja. Za relativno uske prolaze prikladni su zakloni izrađeni od polimerne mase. Na prolazima širine preko 50 m dovoljna je živa ograda (koja, ukoliko je izvodljivo, treba da bude zasađena na malom nasipu). Širina zaklona treba da iznosi oko 2 m za prolaze koji su širi od 20 m (u tom slučaju na prolaz nije potrebno postavljati ogradu), dok na užim prelazima visoki zakloni predstavljaju smetnju za životinje, te je u tom slučaju ograda prikladnija.
- (7) S obzirom da su prelazi za životinje objekti koji imaju dugoročnu funkciju (50, 100 godina ili više), potrebno ih je pažljivo planirati, te je okruženje koridora životinja za koje je prolaz predviđen potrebno zaštititi. Stoga su neophodna dugoročna planiranja ostalih intervencija u prostoru, koje bi mogle da utiču na divlju životinjsku grupu. Pažljivo planirano održavanje koje se sprovodi redovno i stručno je neophodno za dugoročno funkcionisanje prolaza.

PRILOG 4. TEHNIČKE SMJERNICE ZA GRAĐENJE PRELAZA U SKLOPU PREDVIĐENIH SAOBRAĆAJNIH NADVOŽNJAKA I PRELAZI U SKLOPU PREDVIĐENIH SAOBRAĆAJNIH PODVOŽNJAKA

- (1) Prelazi (prilagođeni saobraćajni nadvožnjaci): Minimalna preporučena širina vegetacione zone treba da bude najmanje ista kao i širina puta. Širina zavisi i od dužine nadzemnog prelaza. Dubina podnog dela treba da iznosi oko 0,3 m. U većini slučajeva dovoljan je vegetacioni pokrivač koji se stvara spontano, te nije potrebno dodatno zasađivanje ili

zasijavanje biljaka. Put mora da bude lociran na jednoj od spoljašnjih ivica prelaza, čime se obezbeđuju maksimalna površina i najmanje smetnje koje stvara ljudski faktor. Na mestu gde se most ukršta sa putem preporučuje se postavljanje ograde za zaštitu od svetlosti, kao i ograde za zvučnu izolaciju ili izrada nasipa sa živom ogradom. Ulaz na prelaz ne smije da ometa ili onemogućava neki drugi objekat.

Slika 7.4.4: Staze ili manji putevi na prelazu moraju da budu locirani na jednoj strani prelaza

- (2) Prolazi (prilagođeni saobraćajni podvožnjaci ili podvožnjaci predviđeni isključivo za ljudsku upotrebu): Navedeni objekti se mogu upotrebljavati za prolaz životinja samo ukoliko su širi od 10 m. U svakom slučaju, poboljšanja se preporučuju na postojećim manjim objektima ili na novoprojektovanim objektima, i to uglavnom onima sa nižim obimom saobraćaja i u slučaju da dužina podzemnog prelaza ne iznosi više od 25 do 30 m. Preporučuje se da se realizuje jedno nepokriveno područje na kojem će se postaviti mjesta za skrivanje životinja (grane, panjevi, itd.), koje može da se nalazi u području duž puta. Ulaz u prolaz mora biti konusno produžen, dok se iznad nadzemnog prelaza preporučuje postavljanje ograde za zaštitu od svetlosti.

PRILOG 5. TEHNIČKE SMJERNICE ZA GRAĐENJE PRELAZA ZA ŽIVOTINJE

Podzemni prelazi za krupne životinje i životinje srednje veličine.

- (1) Dimenzije podzemnih prelaza se određuju prema visini, širini i dužini. Indeks slobodnog prostora podzemnih prelaza se često izračunava, a definiše se na sljedeći način:
- $ISP = \frac{\text{ŠO} \times VO}{D}$ gdje je,
  - ISP = indeks slobodnog prostora
  - ŠO = širina otvora
  - VO = visina otvora
  - D = dužina.
- (2) Dimenzija podzemnog prelaza je adekvatno ustanovljena ako je indeks slobodnog prostora jednak ili veći od 1,5. Minimalna visina otvora iznosi 2,5-4 m, a širina 10-20 m. Funkcija ovakvih prelaza efikasna je jedino u slučaju ako se postavi zaštitna ograda.
- (3) Opšte preporuke za dimenzionisanje većih podzemnih prelaza su: indeks slobodnog prostora veći od 1,5, minimalna visina otvora iznosi 3 do 4 m, minimalna širina 15 m. U načelu, ovaj indeks se koristi samo kao pomoć prilikom izračunavanja. Opšte je pravilo da se visina i širina podzemnih prelaza povećavaju sa njegovom dužinom.
- (4) Površina u podzemnom prelazu treba da bude prirodna (npr. zemlja), vegetacija na ulazu u podzemni prelaz mora da bude prikladna za divlje životinje kojima je podzemni prelaz namijenjen; vegetacija se koristi za usmjeravanje životinja, a u isto vrijeme i za zaštitu od buke i zagađenja svjetlošću sa puta.
- (5) Dio puta oko podzemnog prelaza mora da bude ograđen zaštitnom ogradom, koja u isto vrijeme služi za usmjeravanje životinja u pravcu podzemnog prelaza.

- (6) U podzemnom prelazu se ne smije zadržavati voda, a unutar podzemnog prelaza se preporučuje postavljanje skrovišta (grane, panjevi, kamenje, itd.).
- (7) Područje ispod podzemnog prelaza ne treba koristiti za skladištenje građevinske opreme i mašina, poljoprivrednih mašina ili drugih vozila, niti je ispod podzemnog prelaza dozvoljeno postavljanje ograda ili prepreka, koje bi spriječile prolazak životinja.
- (8) Prelaze je potrebno redovno pregledati i održavati.

Prelazi za male divlje životinje

- (1) Kao ekološki prelazi za male divlje životinje (lasice, jež, vidra, jazavac, lisica, zec, itd.), primjenjuju se isključivo prolazi (propusti ili cijevi) okruglog ili pravougaonog oblika, čije se dimenzije prilagođavaju vrsti životinje kojoj su namijenjeni, a na obje strane prolaza postavlja se zaštitna ograda, koja sprječava životinjama prilaz na saobraćajnicu i čija minimalna dužina iznosi 100-500 m. Minimalne vrijednosti dimenzija iz stava 1. ovog člana mogu biti od 0,6 m ili 0,6 x 0,6 m (širina puta visina) do 2 m ili 2 x 1,8 m, u slučaju ako dužina iznosi 15-30 m.
- (2) Za male sisare (npr. kune, ježeve i druge predstavnike bubojeda i glodara), takvi prolazi su uglavnom cijevi ili propusti prečnika, tj. širine prolaza između 0,4 i 2 m. Prolaz prečnika od 1,5 m ili stranom od 1 do 1,5 m prikladan je za veliki broj životinjskih vrsta. Manji prolazi (prečnika 0,3 do 0,5 m) su i dalje prihvatljivi za jazavce, ali su manje prikladni za druge vrste. Takođe, komplikovanije je održavanje prolaza manjih dimenzija.
- (3) Prolazi mogu imati različite oblike (pravougaoni, četvrtasti, okrugli, elipsasti, okrugli sa ravnim dnom, sa jednom ili više cijevi) i mogu da budu izvedeni od različitih materijala (beton, drvo, plastika). Donji deo propusta ili cijevi mora da bude ispunjen odgovarajućom podlogom (zemlja, pijesak, kamen), tako da se pripremi odgovarajuća površina za kretanje životinja.
- (4) Prolazi moraju da budu izvedeni sa minimalnim podužnim nagibom od 1% zbog potrebe odvodnjavanja. Nagnuta površina mora da bude gruba. Dno propusta ili cijevi mora da bude iznad nivoa podzemne vode.
- (5) Ulaz u prolaz mora da bude slobodan i bez vještačkog osvetljenja. Životinje treba usmjeravati na prolaze pomoću usmjeravajuće ograde.
- (6) Pravougaoni propusti su prikladniji za vodozemce, jer predstavljaju bolju konstrukciju za usmjeravanje životinja, a u isto vrijeme imaju veliku površinu na području na kojem se životinje kreću. Ipak, mnoge prolaze koji su prvenstveno namijenjeni za druge grupe životinja mogu da koriste i vodozemci. S obzirom da su vodozemci izuzetno osjetljivi na isušivanje, dugački i suhi tuneli za njih nisu pogodni. Dimenzije prolaza za vodozemce se razlikuju po dužini i obliku. Prečnik prolaza koji su kraći od 20 m obično iznosi između 0,7 do 1 m, a kod dužih između 1 i 2 m.
- (7) Prolazi za vodozemce i gmizavce predstavljaju tunele sa usmjerivačima kretanja ka otvoru na oba kraja. Otvor prolaza iz stava (1) ovog člana može biti kružnog, pravougaonog ili eliptičnog oblika, čiji prečnik varira u odnosu na dužinu tunela, tako što se minimalne vrijednosti prečnika kreću od 0,4 do 1,2 m.
- (8) Usmjerivači kretanja postavljaju se na rub tunela, vertikalno, minimalne visine od 50 cm.
- (9) Zaštitna ograda koja se postavlja za usmjeravanje vodozemaca može da bude privremena usljed privremene prirode vodozemaca. Ograda ne smije da bude žičana, kako bi životinje mogle uz nju da se popnu. Visina usmjeravajuće ograde za vodozemce treba da iznosi između 40 i 60 cm, u

- zavisnosti od zaštićene vrste. Preporučuje se da gornji dio ograde bude savijen, kako bi se dodatno spriječio prelazak životinja preko ograde. Završni dijelovi ograde treba da budu projektovani u obliku slova U, kako bi se spriječilo bježanje životinja iz ograđenog dijela.
- (10) Ograda može da usmjerava životinje u posebne košare (30 do 40 cm u visinu), koje su zakopane u tlo, što izvode volonteri u redovnim intervalima (nekoliko časova).
- (11) U slučaju da je potok usmjeren ispod puta, potrebno ga je realizovati tako da predstavlja integrisan ekosistem, a ne samo kanal za vodu. Slično se primjenjuje za velike vodene tokove. Tok vode treba da ostane isti kao i u prvobitnom vodenom toku, a dno vodenog toka ne treba mijenjati. Struktura treba da omogućiti kretanje vodenih organizama u oba smjera vodenog toka.
- (12) Uopšteno, objekat predviđen za vodene organizme ne smije da bude predugačak, preuzak ili previše strm, i treba da se završava tako da na kraju kanala ne dolazi do pada vode. Ulazak u cijevi treba da bude na nivou potoka. Nivo vode u kanalu mora da bude odgovarajuće visine (10 do 30 cm, u zavisnosti od visine jedinki).
- (13) Sve objekte je potrebno redovno pregledati i održavati.

(SI-1628/21-F)

KJP "SARAJEVO-ŠUME" D.O.O. SARAJEVO 1998

Na osnovu člana 234. stav 1. tačka k. i o., a u vezi sa članom 303. stav 1. Zakona o privrednim društvima ("Službene novine Federacije BiH", broj 81/15), Zaključka Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-04-34096-23/21 od 16.09.2021. godine, Obavezujućih uputa za učešće u radu i odlučivanju na Skupštini KJP "Sarajevo-šume" d.o.o. Sarajevo, broj 02-04-34096-23.1/21 od 16.09.2021. godine, Punomoći Vlade Kantona Sarajevo, broj 02-04-10017-11/21 od 30.03.2021. godine, člana 26. stav 1. tačka 5. i 6., a u vezi sa članom 37. Statuta KJP "Sarajevo-šume" d.o.o. Sarajevo - Prečišćeni tekst, broj OPU-IP-1002/17 od 12.09.2017. godine, broj OPU-IP-1055/19 od 25.09.2019. godine i broj OPU-IP-708/20 od 26.08.2020. godine, člana 5. stav 1. tačka 5. i 6. i člana 34. stav 4. Poslovnika o radu Skupštine Kantonalnog javnog preduzeća za gospodarenje državnim šumama "Sarajevo-šume" d.o.o. Sarajevo, broj 0101-981-8/21 od 19.04.2021. godine, Skupština Kantonalnog javnog preduzeća za gospodarenje državnim šumama "Sarajevo-šume" d.o.o. Sarajevo, na 7. (sedmoj) vanrednoj sjednici održanoj dana 17.09.2021. godine, donijela je

RJEŠENJE

O IMENOVANJU VRŠIOCA DUŽNOSTI ČLANA NADZORNOG ODBORA KJP "SARAJEVO-ŠUME" D.O.O. SARAJEVO

I

Za vršioca dužnosti člana Nadzornog odbora KJP "Sarajevo-šume" d.o.o. Sarajevo imenuje se **Emir Begović**.

II

Imenovani iz člana I ovog Rješenja imenuje se za vršioca dužnosti člana Nadzornog odbora KJP "Sarajevo-šume" d.o.o. Sarajevo na period do okončanja konkursne procedure za izbor i imenovanje članova Nadzornog odbora KJP "Sarajevo-šume" d.o.o. Sarajevo, a najduže do 3 (tri) mjeseca, odnosno do 20.11.2021. godine, na koji je Skupština KJP "Sarajevo-šume" d.o.o. Sarajevo Rješenjem, broj 0101-2234-9/21 od 20.08.2021. godine, imenovala vršioca dužnosti članova Nadzornog odbora KJP "Sarajevo-šume" d.o.o. Sarajevo.